

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

Kraków, dnia 30 stycznia 1932 r.

TREŚĆ:

Pozycja	Str.
1. Zwalczenie błonicy przez szczepienia zapobiegawcze	2
2. Ustalanie i oznaczanie granic nieruchomości państwowych	2
3. Audycje radiowe dla młodzieży szkolnej	4
4. Kierowanie interesantów do Ministerstwa i Kuratorjum	5
5. Nowe wydanie programów szkolnych	6
6. Tydzień propagandy trzeźwości	7
7. Zmiany w wykazie szkół, w których nauka uprawnia do zwrotu opłat szkol- nych w r. szk. 1931/32	7
8. Potrącanie podatku dochodowego od dodatku mieszkaniowego	10
9. Program pracy ogniska metodycznego dla nauczania rysunków	11
10. Program pracy ogniska dla nauczania matematyki	11
11. Praktyka przedegzaminowa — opieka nad kandydatami	12
12. Ulgi przy egzaminach dojrzałości dla eksternów szkół średnich ogóln- kształcących	12
13. Opieka instruktorska w zakresie nauki rysunków	13
14. Egzaminy nadzwyczajne z zakresu 6 klas gimnazjalnych	13
15. Wynagrodzenie członków komisji maturalnych	14
16. Ruch służbowy	15
17. Konkursy	16
18. Komunikaty	20
19. DZIAŁ NIEURZĘDOWY:	
Zadanie nauczyciela w walce z alkoholizmem (Dokończenie)	23
Nowe wychowanie	25
20. Ogłoszenia	30

1.

Nr. O. 3610/31.

Kraków, dnia 19 grudnia 1931 r.

Do

Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych, seminarjów nauczycielskich, Rad Szkolnych Powiatowych oraz Inspektorów szkolnych w Okręgu w sprawie zwalczania błonicy przez szczepienia zapobiegawcze.

Na skutek zwrócenia się Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (Dep. Służby Zdrowia) i w związku z nasileniem błonicy w ostatnich miesiącach na różnych terenach państwa, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozporządzeniem z dnia 9 grudnia 1931 r. Nr. I. WF. 8073/31 przypomina okólnik z dnia 23 stycznia 1930 r. Nr. I. WF. 7625/29 w sprawie zwalczania błonicy przez szczepienia zapobiegawcze (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 2 z r. 1930 poz. 20) i zwraca uwagę dyrekcji szkół oraz ogółu nauczycielstwa na potrzebę współdziałania z urzędami zdrowia publicznego w sprawie szczepień przeciwbłonicy.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* wr.

2.

Nr. O. 3635/31.

Kraków, dnia 29 grudnia 1931 r.

Do

Dyrekcji państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych, Rad Szkolnych Powiatowych oraz Inspektorów szkolnych w Okręgu w sprawie ustalania i oznaczania granic nieruchomości państwowych.

Podaję poniżej do wiadomości i wykonania na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 9. XII. 1931 r. Nr. I. Org. 1921/31 uchwałę Rady Ministrów z dnia 2 czerwca 1931 r. w sprawie ustalania i oznaczania granic nieruchomości państwowych.

Nowe graniczniki winny być wprowadzone przy nowem oznaczaniu i ustalaniu granic nieruchomości państwowych jak również przy zmianie istniejących graniczników.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* wr.

„UCHWAŁA RADY MINISTRÓW

z dnia 2 czerwca 1931 r.

w sprawie ustalania i oznaczania granic nieruchomości państwowych.

§ 1.

Granice nieruchomości państwowych, leżących poza obrębem miast, powinny być oznaczone zapomocą stałych znaków (graniczników).

§ 2.

Ustala się następujące 3 typy graniczników:

a) granicznik z kamienia (granit, porfir, andezyt, piaskowiec) o wymiarach 15 x 20 x 90 cm, z tego 25 cm ponad ziemią — jako najbardziej odpowiedni typ;

b) granicznik z betonu o takich samych wymiarach, który stosować należy w razie trudności otrzymania kamienia, lub zbyt wysokiego kosztu graniczników z kamienia;

c) granicznik z drzewa okorowanego, trwałego gatunku — średnicy przekroju 20 — 25 cm i długości 1.45 mtr, — który stosować należy w wyjątkowych wypadkach.

W administracji lasów państwowych mogą być ponadto używane graniczniki z kamienia lub z betonu przy zachowaniu istniejących kopców. W tym wypadku graniczniki te powinny mieć długość większą, niż długość podana w ust. 1 pkt. a i b — o wysokość kopca.

§ 3.

Na części nadziemnej graniczników kamiennych i betonowych powinny znajdować się po stronie zewnętrznej własności oznaczniki literowe tego Ministerstwa, w zarządzie którego znajduje się nieruchomość, poniżej zaś numer porządkowy granicznika.

§ 4.

Granicznik, osadzony na idealnej granicy (linji celowej), powinien mieć znakiem krzyża oznaczony punkt idealnej granicy.

W wypadku, gdy granicznik osadzony jest w ten sposób, że zewnętrzna jego ściana stanowi linię graniczną, znak powyższy odpada.

§ 5.

Na 10 cm poniżej podstawy znaku granicznego, na jego osi osadzić należy przedmioty specjalne, jak butelki z kredą, wapnem lub węglem, rurki drenowe, cegły itp.

§ 6.

Gdyby załamania granicy wypadły na ulicy, drodze itp., należy utrwalić w miejscach załamania znaki podziemne na głębokości 0.30 — 0.60 mtr, używając w tym celu przedmiotów specjalnych, wymienionych w § 5 niniejszej uchwały, dla ułatwienia zaś odnalezienia punktów załamania należy w pewnej odległości ustawiać graniczniki (t. zw. „Świadki“) i umieszczać na nich numery porządkowe niewidocznych graniczników.

§ 7.

Wszystkie stosowane dotychczas graniczniki, różne od ustalonego powyżej oznaczenia granic nieruchomości państwowych, mają być stopniowo zastąpione granicznikami nowych typów.

Nie dotyczy to atoli znakowania granic gruntów poddanych przebudowie ustroju rolnego, co do których obowiązują specjalne przepisy, wydane przez Ministra Reform Rolnych, oraz gruntów rolnych, będących pod zarządem Ministerstwa Rolnictwa, przeznaczonych na parcelację.

§ 8.

Ustawianie i konserwacja nowych graniczników należy do działu zarządu państwowego, w którym wykonywana jest administracja danej nieruchomości.

§ 9.

Wykonanie niniejszej uchwały porucza się zainteresowanym Ministrom“.

3.

Nr. O. 3706/31.

Kraków, dnia 29 grudnia 1931 r.

Do

Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych, Rad Szkolnych Powiatowych oraz Inspektorów szkolnych w Okręgu w sprawie audycji radiowych dla młodzieży szkolnej.

Polskie Radio dwa razy w tygodniu nadaje audycje specjalnie przeznaczone dla młodzieży szkolnej.

We czwartki od godz. 12.35 do 14 — nadawane są z Filharmonji Warszawskiej koncerty szkolne poprzedzane pogadankami.

W soboty od godz. 12.15 do 12.50 rozgłośnia lwowska nadaje poranki szkolne. Poranki te są pierwszą próbą systematycznego zorganizowania audycji szkolnych.

Wymienione audycje transmitowane są przez wszystkie rozgłośnie Polskiego Radja i dostosowane głównie do poziomu młodzieży szkolnej (szkół powszechnych, średnich ogólnokształcących oraz zawodowych) w wieku od 12 do 15 lat.

Ministerstwo WR. i OP. rozporządzeniem z dnia 22. XII. 1931 r. Nr. II. OP. 23251/31 zaleca dyrekcjom szkół, które posiadają aparaty radjowe z głośnikami oraz odpowiednie urządzenia i pomieszczenia, by umożliwiły młodzieży korzystanie z wymienionych audycji, uważając za dopuszczalne tam, gdzie to nie nastreczy szczególnych trudności, poczynienie w tym celu odpowiednich przesunień w planie zajęć szkolnych.

Uwagi, opinie i dezyderaty w sprawie koncertów szkolnych należy kierować bezpośrednio do Wydziału muzycznego Polskiego Radja w Warszawie (ul. Zielona 25), w sprawie poranków szkolnych do Rozgłośni Polskiego Radja we Lwowie (ul. Batorego 6).

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* wr.

4.

Nr. O. 3473 31.

Kraków, dnia 2 stycznia 1932 r.

Do

Wydziałów i Oddziałów Kuratorjum, Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych, Rad Szkolnych Powiatowych i Inspektorów szkolnych w Okręgu w sprawie kierowania interesantów do Ministerstwa i Kuratorjum.

Stwierdzono, że władze podległe kierują często interesantów do Ministerstwa niewłaściwie, udzielając im nadto informacji w niedozwolonym zakresie, t. j. nie tylko co do trybu załatwienia, lecz nawet co do treści stawianych wniosków w sprawach przesyłanych do decyzji Ministerstwa. Tego rodzaju informacje są w wielu razach uzupełniane uwagami, że szybka i pomyślna decyzja zależy wyłącznie od Ministerstwa, przyczem nieraz sugeruje się interesantom, iż osobista lub pośrednia przez osoby trzecie interwencja w Ministerstwie może być wielce pomocna. Często są nawet wskazywane nazwiska urzędników Ministerstwa, którzy dane sprawy referują.

Zwyczaj taki, który powoli zakorzenia się w praktyce urzędów podległych, jest w wysokiej mierze szkodliwy, albowiem

- a) wytwarza przekonanie, że bez osobistej interwencji w urzędach przełożonych nie można oczekiwać przychylnego załatwienia sprawy;
- b) na tle tego przekonania powoduje wyszukiwanie przez interesantów krewnych, przyjaciół i znajomych urzędników, załatwiających dane sprawy i wyłudzenie od nich pism polecających itp.;
- c) wyrabia opinię, iż bez protekcji niczego nie można załatwić;
- d) naraża interesanta na stratę czasu i koszty przejazdu, interwencja jego bowiem jest bez znaczenia, skoro władza wyższa musi opierać się na rzeczowych wnioskach podległych władz, a nie na subiektywnie zabarwionych wynurzeniach interesanta;
- e) utrudnia urzędowanie w urzędach wyższych, gdzie urzędników nawiedzają codziennie setki interesantów ze wszystkich stron kraju.

W związku z tem na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 listopada 1931 r. Nr. I. Org. 1667/31 polecam wszystkim podległym mi funkcjonariuszom zastosować się ściśle do powyższych wskazówek. Należy przy każdej sposobności zwracać zainteresowanym uwagę, iż szybkie a częstokroć i pomyślne załatwienie sprawy zależy w pierwszym rzędzie od należytego pisemnego jej przedstawienia, bez potrzeby uciekania się do osobistej, czy też postronnej interwencji, która i tak nie może wpłynąć na merytoryczne załatwienie sprawy a tylko powoduje stratę czasu i utrudnia tok urzędowania.

W razie ujawnienia niezastosowania się do powyższego zechcą Dyrekcje i Pp. Inspektorzy szkolni podać do wiadomości Kuratorjum nazwiska takich osób, celem pociągnięcia ich do odpowiedzialności służbowej.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* wr.

5.

Nr. O. 13/32.

Kraków, dnia 5 stycznia 1932 r.

Do

Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych, Rad Szkolnych Powiatowych oraz Inspektorów szkolnych w Okręgu
w sprawie nowego wydania programów szkolnych.

Zawiadamiam na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 17. XII. 1931 r. Nr. I.

Pr. 8652/31, że wydane pod firmą Ministerstwa przez Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych we Lwowie programy dla szkół powszechnych należy uważać za obowiązujące. — Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zawiadomiło, że nowe wydanie programów zarówno dla szkół powszechnych jak średnich obowiązuje od dnia 1 września 1931 r.

Specjalnych zarządzeń wykonawczych nie należy oczekiwać.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* wr.

6.

Nr. O. 11/32.

Kraków, dnia 7 stycznia 1932 r.

Do

Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych, Rad Szkolnych Powiatowych oraz Inspektorów szkolnych w Okręgu w sprawie „Tygodnia propagandy trzeźwości”.

Podobnie jak w latach ubiegłych Polska Liga Przeciwalkoholowa urządza w dniach 1—8 lutego 1932 r. „Tydzień propagandy trzeźwości”.

W związku z powyższym tygodniem polecam na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 22. XII. 1931 r. Nr. I. WF. 8808/31 lekarzom szkolnym i nauczycielstwu w myśl okólnika z dnia 11 stycznia 1928 r. Nr. O. H. Fiz. 1197/27 poświęcić w szkołach sprawę zwalczania alkoholizmu odpowiednie pogadanki lub wykłady.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* wr.

7.

Nr. O. 3711/31.

Kraków, dnia 14 stycznia 1932 r.

Do

Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych, Rad Szkolnych Powiatowych i Inspektorów szkolnych w Okręgu w sprawie wykazu szkół, w których nauka uprawnia do zwrotu opłat szkolnych w roku szkolnym 1931/32.

Na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 9. XII. 1931 r. Nr. B. P. 6910/31

polecam w wykazie szkół prywatnych, w których nauka uprawnia w roku szkolnym 1931/32 do zwrotu opłat szkolnych, podanym do wiadomości zarządzeniem z dnia 28 września 1931 r. Nr. O. 2595/31, ogłoszonym w Dz. U. Kuratorjum Nr. 8 poz. 151 z roku 1931, poczynić poniżej podane zmiany wraz z uwidocznieniem zmian kolejności numeracji poszczególnych pozycji.

a) skreślić:

w dziale I. „Szkoly Średnie Ogólnokształcące“.

Województwo Krakowskie.

poz. 10. Kraków — Gimn. męskie im. św. Franciszka Salezego Ks. Ks. Salezjanów — pełne prawa.

W dziale III. „Szkoly zawodowe“.

Województwo Kieleckie.

poz. 28. Radom — Szkoła Zawodowa Przemysłowo-Handlowa Żeńska im. M. Rodziewiczówny.

Województwo Krakowskie.

poz. 2. Grybów — Szkoła Zawodowa Żeńska T-wa Szkoły Zawodowej.

b) dodać:

w dziale II. „Zakłady Kształcenia Nauczycieli“.

Województwo Krakowskie.

jako poz. 11. Kraków — Prywatne seminarjum nauczycielskie żeńskie PP. Prezentek im. A. Asnyka.

W dziale III. „Szkoly zawodowe“

Województwo Krakowskie.

jako nową pozycję 9. Kraków — Szkoła średnia zawodowa żeńska Zgromadzenia P.P. Kanoniczek,

jako pozycję 17. Kraków — 2 letni Instytut Administracyjno-Gospodarczy.

A. Szkoły muzyczne i rytmoplastyczne.

Województwo Krakowskie.

jako nową pozycję 4. Tarnów — Filja Instytutu Muzycznego w Krakowie.

B. Szkoły Sztuk Plastycznych.

Województwo Krakowskie.

jako nową poz. 4. Kraków — Szkoła Studium Malarstwa i Rysunku Jerzego Fedkowicza.

e) zmienić:

w dziale I. „Szkoły Średnie Ogólnokształcące“.

Województwo Kieleckie.

pozycję 18. Ostrowiec n/Kam. — Gimnazjum żeńskie T-wa Opieki nad Średnią Szkołą Żeńską — niepełne prawa

na:

Ostrowiec n/Kam. — Gimnazjum żeńskie im. Stanisława Staszica, T-wa Opieki nad Średn. Szk. Żeńską — niepełne prawa.

pozycję 22. Skarżysko-Kamienna — Gimnazjum Koed. Komitetu Obywatelskiego — niepełne prawa

na:

Skarżysko-Kamienna — Gimnazjum Koeduk. im. Augusta Witkowskiego — niepełne prawa.

W dziale III. „Szkoły zawodowe“.

Województwo Kieleckie.

poz. 7. Częstochowa — Żeńska 7-kl. Szkoła Przemysłowo-Handlowa Zgrom. S.S. Zmartwychwstania Pańskiego.

na:

Częstochowa — Szkoła Przem.-Handlowa Żeńska SS. Zmartwychwstania Pańskiego.

poz. 25. Radom — Średnia Szkoła Chemicz.-Garbarska T-wa Popierania Wiedzy Garbarskiej

na:

Radom — Średnia Szkoła Chemiczno-Garbarska T-wa Popierania Wiedzy Chemiczno-Garbarskiej.

poz. 28. (poprzednio poz. 29.) Radom — 3-kl. Męska Szk. Handl. Stow. Kupców Polskich

na:

Radom — 3-kl. Męska Szk. Handl. Stow. Kupców Polskich z 4-tą kl. specjalną o kierunku kolejowo-eksploatacyjnym.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* wr.

8.

Nr. O. 105/32.

Kraków, dnia 20 stycznia 1932 r.

Do

Wydziałów i Oddziałów Kuratorjum, Dyrekcji państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych, Rad Szkolnych Powiatowych oraz Inspektorów szkolnych w Okręgu w sprawie podatku dochodowego od dodatku mieszkaniowego funkcjonariuszy państwowych i samorządowych.

Nawiązując do zarządzenia z dnia 31 grudnia 1930 r. Nr. O. 3674/30, ogłoszonego w Dz. U. Kuratorjum Nr. 1 poz. 3 z roku 1930, zawiadamiam na podstawie rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 8 stycznia 1932 r. Nr. I. R. 27/32, że Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 30 grudnia 1931 r. Nr. D. V. 9180/2/31 odroczyło na zasadzie ustępu drugiego art. 120 ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. Nr. 58 z 1925 r., poz. 411) po koniec roku 1932 pobieranie podatku dochodowego od dodatku mieszkaniowego, wypłacanego funkcjonariuszom państwowym i komunalnym.

Niepobrane na skutek niniejszego zarządzenia kwoty podatku dochodowego zostaną we właściwym czasie umorzone w drodze art. 126 powołanej ustawy. Jednocześnie Ministerstwo Skarbu przytoczonym wyżej okólnikiem umorzyło podatek dochodowy, niepobrany z tego tytułu w roku 1930.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* wr.

9.

Nr. II. 12976/31.

Kraków, dnia 30 listopada 1931 r.

Do

Dyrekcji państwowych szkół średnich ogólnokształcących w Okręgu w sprawie programu pracy w ognisku metodycznym dla nauczania rysunku w państwowym gimnazjum im. A. Witkowskiego w Krakowie.

W roku szkolnym 1931/32 będą się odbywać stale w ognisku lekcje pokazowe we wtorki o godz. 8.00—9.40 i 10.55—12.35 oraz we czwartki o godz. 8.00—9.40 i 12.45—13.30. Lekcje prowadzi kierownik ogniska prof. Tadeusz Waśkowski.

Dyrekcje zachęca nauczycieli rysunku do korzystania w miarę możliwości z tych lekcji i konferencji poleceńnych.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki wr.*

10.

Nr. II. 14079/31.

Kraków, dnia 10 grudnia 1931 r.

Do

Dyrekcji szkół średnich ogólnokształcących w Okręgu w sprawie programu prac ogniska dla nauczania matematyki.

W ognisku dla nauczania matematyki w państwowym gimnazjum IV. im. Henryka Sienkiewicza w Krakowie, ul. Krupnicza L. 2, urzęduje kierownik ogniska, prof. Jan Leśniak, lekcje pokazowe z matematyki w poniedziałki w kl. IV. na piątej lekcji, we wtorki w kl. V. na czwartej lekcji i w środy w kl. II. na czwartej lekcji. Nadto w sprawach, związanych z nauczaniem matematyki, przyjmuje p. Leśniak we wtorki, środy i czwartki od godz. 12—13 w ognisku.

Kuratorjum zachęca gorąco nauczycieli matematyki do zetknięcia się z pracą ogniska i korzystania z jego pomocy.

Kuratorjum nie jest w możności zwrócić przyjeżdżającym kosztów podróży i diet.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki wr.*

11.

Nr. II. 13932/31.

Kraków, dnia 19 grudnia 1931 r.

Do

Dyrekcji szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli w Okręgu w sprawie praktyki przedegzaminowej.

Ze względu na podnoszone w tej sprawie zapytania, Ministerstwo W. R. i O. P. stwierdziło w rozporządzeniu z dnia 23 listopada 1931 r. Nr. II. S. 21180/31, że w obecnych warunkach finansowych nie może zapewnić — czy to w formie osobnego wynagrodzenia, czy zniżki godzin etatu — honorowania za sprawowanie opieki nad kandydatami, odbywającymi t. zw. praktykę przedegzaminową w szkołach średnich, czego jednak w żadnym wypadku nie należy rozumieć jako zwolnienia od obowiązku zorganizowania opieki nad praktykantem, którą winien spełniać dyrektor z pomocą nauczyciela-specjalisty.

Wreszcie Ministerstwo nadmienilo, że w organizowaniu tej opieki za ważny czynnik uważa stworzenie przez kierownika zakładu i nauczycieli właściwej atmosfery wychowawczej i dydaktycznej, już samej przez się kształcącej, dla praktykantów, pozwalającej im zapoznać się bezpośrednio z całokształtem zasadniczych zagadnień pedagogicznych.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* wr.

12.

Nr. II. 13070/31.

Kraków, dnia 30 listopada 1931 r.

Do

Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących w Okręgu w sprawie ulg przy egzaminach dojrzałości dla eksternów.

Ministerstwo oznajmiło rozporządzeniem z dnia 7 listopada 1931 r. Nr. II. S. 21391/31, że ulgi przy gimnazjalnym egzaminie dojrzałości eksternów, udzielane w poszczególnych wypadkach przez Ministerstwo lub Kuratorjum, obowiązują tak długo, jak długo są w mocy przepisy obecnego regulaminu egzaminów dojrzałości, na podstawie których zostały ulgi przyznane.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* wr.

13.

Nr. II. 14031/31.

Kraków, dnia 11 grudnia 1931 r.

Do

Dyrekcji szkół średnich ogólnokształcących oraz zakładów kształcenia nauczycieli w Okręgu w sprawie opieki instruktorskiej w zakresie nauki rysunków.

Kuratorjum, uzupełniając okólnik z dnia 6. X. 1931 r. Nr. II. 11770/31, ogłoszony w Dz. Urz. Kuratorjum Nr. 9 poz. 169 z 1931 r., podaje do wiadomości, że opiekę instruktorską w zakresie nauki rysunków w szkołach średnich ogólnokształcących i zakładach kształcenia nauczycieli Ministerstwo powierzyło w bieżącym roku szkolnym instr. ministerjalnemu p. Marji Vogelsang, p. Franciszkowi Buszkowskiemu i p. Stanisławowi Gabrjelowi.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki wr.*

14.

Nr. II. 160/32.

Kraków, dnia 2 stycznia 1932 r.

Do

Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących w Okręgu w sprawie egzaminów nadzwyczajnych z zakresu 6 klas gimnazjalnych.

Kuratorjum zarządza, co następuje: egzamin nadzwyczajny z zakresu 6 klas gimn. mogą zdawać kandydaci, zamieszkali na terenie Okręgu Szkolnego Krakowskiego, względnie ci, którzy ostatnio uczęszczali do szkoły powszechnej lub średniej we wspomnianym Okręgu — tylko w jednym z państwowych gimnazjów w Krakowie — zależnie od typu, który sobie wybiorą.

Egzaminy te odbywają się dwa razy w roku szkolnym, t. j. 1) w styczniu i 2) w czerwcu.

Termin wnoszenia podań do Kuratorjum o dopuszczenie do tego egzaminu upływa 1) na okres zimowy — dnia 15 listopada, zaś 2) na termin wiosenny — 15 marca.

Opłata za egzamin, którą kandydat płaci właściwej Dyrekcji przed samym egzaminem, wynosi 30 zł — (trzydzieści złotych).

Do podania, w którym kandydat winien wymienić praktyczny cel egzaminu i zaznaczyć wybór typu i obcego języka nowożytnego, należy dołączyć:

1) metrykę urodzenia, 2) ostatnie świadectwa szkolne, 3) własnoręcznie napisany życiorys, 4) świadectwo moralności, względnie zaświadczenie przełożonej władzy państwowej lub samorządowej (o ile kandydat jest zatrudniony w urzędzie), 5) dowód tożsamości osoby oraz 6) szczegółowy wykaz obowiązkowej lektury z języków.

Po szczegółowe informacje, dotyczące programu i regulaminu wspomnianego egzaminu, należy zwracać się bezpośrednio do Dyrekcji któregośkolwiek z państwowych gimnazjów (zależnie od typu, według którego kandydat pragnie zdawać ten egzamin).

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* wr.

15.

Nr. II. 678/32.

Kraków, dnia 22 stycznia 1932 r.

Do

Dyrekcji państwowych szkół średnich ogólnokształcących w Okręgu w sprawie wynagrodzenia członków maturalnych komisji egzaminacyjnych.

Na podstawie § 60 regulaminu gimnazjalnych egzaminów dojrzałości z dn. 19 grudnia 1925 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 2 z r. 1926, poz. 8) i równocześnie w związku z koniecznościami oszczędnościowymi Ministerstwa, uchylając dotychczasowe przepisy w sprawie wynagrodzenia członków maturalnych komisji egzaminacyjnych w szkołach średnich ogólnokształcących, zarządzam na podstawie rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 9 stycznia 1932 r. Nr. II. S. 22099/31, co następuje:

Za pracę w maturalnych komisjach egzaminacyjnych delegowani do tych komisji dyrektorzy i nauczyciele gimnazjów państwowych i prywatnych (przy zachowaniu zastrzeżenia § 60 wymienionego regulaminu) otrzymują:

1. za każdą godzinę pracy przy egzaminach piśmiennych, ustnych lub na posiedzeniu komisji — kwotę, odpowiadającą 6 punktom wynagrodzenia nauczycieli szkół powszechnych;

2. za przeglądanie i poprawianie prac piśmiennych

a) z jęz. polskiego (także i innego języka nauczania szkoły), historii i matematyki przewodniczący i nauczyciel-egzaminator jak za 20 minut pracy,

b) z fizyki i jęz. łacińskiego — przewodniczący i nauczyciel-egzaminator jak za 15 minut pracy,

c) z jęz. obcego — przewodniczący i nauczyciel-egzaminator jak za 10 minut pracy, wszystko według normy wskazanej wyżej w p. 1.

3. Dyrektorzy i nauczyciele, delegowani do komisji egzaminacyjnych obcej szkoły w tej samej miejscowości, w której stale urzędują, otrzymują wynagrodzenie tylko za udział w komisjach i poprawianie prac piśmiennych — według norm ogólnych, określonych w p. 1 i 2.

4. Dyrektorzy i nauczyciele szkół państwowych, delegowani do komisji egzaminacyjnych w innej miejscowości, otrzymują nadto — poza wynagrodzeniem, określonym w punkcie 3, zwrot kosztów podróży według obowiązujących przepisów, zaś dyrektorzy i nauczyciele szkół prywatnych — zwrot: ceny biletu klasy II, kosztów na dojazd ze stacji i do stacji kolejowej, względnie przystani w formie ryczałtu po 3 zł na każdą miejscowość. Diety przysługują tylko za czas samej podróży, o ile nie trwa ona krócej niż 6 godzin, przyczem dyrektorom i nauczycielom szkół prywatnych należy wypłacać diety według VII grupy uposażenia.

5. Wizytatorzy, względnie urzędnicy Kuratorjum, biorący udział w komisjach egzaminacyjnych w tej miejscowości, w której urzędują, nie pobierają żadnego wynagrodzenia za pracę w komisjach, o ile zaś są delegowani do komisji w innej miejscowości, otrzymują jedynie diety i zwrot kosztów podróży według obowiązujących przepisów.

6. Woźni, o ile są zatrudnieni poza obowiązującymi godzinami, w szkołach średnich ogólnokształcących przy odbywaniu egzaminów dojrzałości, otrzymują za każdą godzinę kwotę, odpowiadającą jednemu punktowi uposażenia państwowego.

Powyższe normy wynagrodzeń za udział w komisjach egzaminacyjnych obowiązują także przy egzaminach dla eksternów (pełnych i uzupełniających).

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem dzisiejszym.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* wr.

16.

RECH SŁUŻBOWY.

Kuratorjum.

Na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 16 września 1931 r. Nr. III. D. 5650/31 został powołany z dniem 1 października 1931 p. inż. Karol Rudolphi

w charakterze kontraktowego Dyrektora Szkół Doksztalcających Zawodowych — z obowiązkiem wizytowania szkół doksztalcających i rzemieślniczo-przemysłowych na terenie Województwa Krakowskiego i Kieleckiego.

Seminarja nauczycielskie.

Mianowani nauczycielami (lkami) pp.: Edward Federowicz w Białej; Helena Grzegorzyczówna w Sosnowcu; Władysław Kurowski w Dąbrowie Górniczej; Ludomir Mazurek w Sosnowcu.

Przeniesiona na własną prośbę: p. Marja Stanisława Butrymowiczówna, nauczycielka 3-klasowej publicznej szkoły powsz. w Cerekwi, powiecie bocheńskim, do szkoły ćwiczeń państwowego seminarjum nauczycielskiego żeńskiego w Sosnowcu.

17.

KONKURSY

z terminem czterotygodniowym od daty ukazania się niniejszego Nru Dziennika Urzędowego.

Rada Szkolna Powiatowa w Brzesku ogłasza konkurs:

- 1) na posadę stałego kierownika 4-kl. szkoły powszechnej w Paleśnicy;
- 2) na posadę stałego kierownika 4-kl. szkoły powszechnej w Borzęcinie Dolnym;
- 3) na posadę stałego kierownika 2-kl. szkoły powszechnej w Dębnie;
- 4) na posadę stałego kierownika 2-kl. szkoły powszechnej w Złotej.

We wszystkich wymienionych miejscowościach jest mieszkanie służbowe, składające się z dwóch pokoi i kuchni.

Podania należyście udokumentowane należy wnosić w przepisanej drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Brzesku.

Rada Szkolna Powiatowa w Bochni ogłasza niniejszem konkurs celem stałego obsadzenia następujących posad kierowników szkół:

- 1) 3-kl. w Bogucicach, mieszkanie składa się z 2 pokoi i kuchni, 70 a 38 m² gruntu;

- 2) 3-kl. w Cerekwi, mieszkanie 1 pokój i kuchnia, 6 a 8 m² ogrodu;
- 3) 3-kl. w Kamionnej, mieszkanie 1 pokój i kuchnia, 33 a 37 m² gruntu;
- 4) 3-kl. w Rozdzielu, mieszkanie 2 pokoje i kuchnia, 82 m² gruntu;
- 5) 3-kl. w Sobolowie, mieszkanie 2 pokoje i kuchnia, 28 a 77 m² gruntu;
- 6) 5-kl. w Rzezawie, mieszkanie 2 pokoje i kuchnia, 3 ha 31 a 31 m² gruntu;
- 7) 6-kl. w Nieszkowicach Wielkich, 2 pokoje i kuchnia, 31 a 29 m² gruntu;
- 8) 7-kl. w Lipnicy Murowanej, 2 pokoje i kuchnia, 11. a 50 m² gruntu.

Pierwszeństwo w otrzymaniu posad w Rzezawie, Nieszkowicach Wielkich i Lipnicy Murowanej będą mieli kandydaci z egz. wydz. lub Wyższym Kursem Nauczycielskim.

Odpowiednio udokumentowane podania należy wносить drogą służbową do Rady Szkolnej Powiatowej w Bochni.

Rada Szkolna Powiatowa w Chrzanowie ogłasza niniejszem konkurs celem stałego obsadzenia kierownictw publicznych szkół powszechnych w następujących miejscowościach:

- 1) 3 klasowej szkoły w Miękini;
- 2) 4 klasowej szkoły w Chełmku.

Przy szkole ad 1. 2 pokoje, kuchnia, ogród i 2 morgi pola, ad 2. 2 pokoje, kuchnia, ogród i 2 morgi pola.

Podania należycie udokumentowane należy wносить w drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Chrzanowie.

Rada Szkolna Powiatowa w Grybowie ogłasza konkurs na posady stałych kierowników 3 klasowych publicznych szkół powszechnych 1) w Stróżnej, 2) w Polnej; przy szkołach jest mieszkanie składające się z 2 pokoi i kuchni oraz ogród. Podania należycie udokumentowane należy wносить do Rady Szkolnej Powiatowej w Grybowie.

Rada Szkolna Powiatowa w Jaśle rozpisuje konkurs celem stałego obsadzenia kierownictwa szkoły 7-kl. powszechnej żeńskiej im. Król. Jadwigi w Jaśle.

Do posady niema przywiązanego mieszkania służbowego.

Pierwszeństwo w uzyskaniu posady mają kandydaci z Wyższym Kursem Nauczycielskim względnie egzaminem wydziałowym. Poda-

nia należycie udokumentowane należy wnosić do Rady Szkolnej Powiatowej w Jaśle.

Rada Szkolna Powiatowa w Krakowie ogłasza konkurs celem stałego obsadzenia posad kierowników 1) 7-kl. publ. szkoły pow. w Czernichowie.

2) 4-kl. publicznej szkoły pow. we Włosani. (1 pokój i kuchnia). Wymagany Wyższy Kurs Nauczycielski lub egzamin wydziałowy.

Udokumentowane podania należy wnosić w drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Krakowie.

Rada Szkolna Powiatowa w Kielcach ogłasza konkurs na stanowisko kierownika 2 kl. publicznej szkoły powszechnej w Dyminach. Przy szkole jest grunt i 3 pokojowe mieszkanie dla kierownika.

Należycie udokumentowane podania należy wnosić w drodze służbowej do Inspektora Szkolnego w Kielcach.

Rada Szkolna Powiatowa w Limanowej rozpisuje konkurs celem stałego obsadzenia posad kierowników 1) 2 klasowej szkoły powszechnej w Rybiu Nowem; 2) 2 klasowej szkoły powszechnej w Świdniku.

Budynki własne o 2-ch salach naukowych i mieszkaniu służbowym, składającym się z jednego pokoju i kuchni.

Podania należycie udokumentowane należy wnosić do Rady Szkolnej Powiatowej w Limanowej.

Rada Szkolna Powiatowa w Miechowie ogłasza konkurs na następujące posady kierowników publicznych szkół powszechnych:

- 1) 3-kl. publicznej szkoły powszechnej w Goszczy;
- 2) 2-kl. publicznej szkoły powszechnej w Niedźwiedziu.

O stanowiska kierowników szkół ubiegać się mogą kandydaci, którzy wykazą się przynajmniej dwuletnią służbą w charakterze nauczycieli stałych.

Należycie udokumentowane podania należy wnosić w drodze służbowej do Inspektoratu Szkolnego w Miechowie.

Rada Szkolna Powiatowa w Oświęcimiu ogłasza po raz drugi konkurs celem stałego obsadzenia stanowiska kierownika 7 kl. szkoły w Brzezince.

Przy szkole jest mieszkanie służbowe, złożone z 2 pokoi z kuchnią oraz 3.300 sążni pola.

Pierwszeństwo mają kandydaci z ukończonym W. K. N. lub egzaminem wydziałowym.

Należycie udokumentowane podania należy wnosić w drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Oświęcimiu.

Rada Szkolna Powiatowa w Sandomierzu ogłasza konkurs na stanowiska kierowników publicznych szkół powszechnych w powiecie sandomierskim:

- 1) 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Sulisławicach, gminy Łoniów, jest mieszkanie służbowe, ogród, oraz grunt szkolny;
- 2) 3-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Tursku-Wielkim, gminy Tursko Wielkie, jest mieszkanie służbowe.

O stanowisko ad 1 mogą ubiegać się kandydaci z Wyższym Kursem Nauczycielskim, zaś o stanowisko ad 2 kandydaci, posiadający przynajmniej 2-letnią służbę w charakterze nauczycieli stałych.

Podania należycie udokumentowane należy wnosić w drodze służbowej do Inspektoratu Szkolnego w Sandomierzu.

Rada Szkolna Powiatowa w Tarnowie rozpisuje niniejszem konkurs celem stałego obsadzenia posady kierownika 3 klasowej publicznej szkoły powszechnej w Piotrkowicach.

Przy szkole jest mieszkanie służbowe składające się z 2 pokoi i kuchni, oraz 1 ha gruntu.

Podania należycie udokumentowane wnosić należy w drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Tarnowie.

Rada Szkolna Powiatowa w Wadowicach ogłasza konkurs na posady stałych kierowników szkół:

- 1) 7 klasowej męskiej w Andrychowie, gdzie niema ani gruntu ani też mieszkania służbowego;
- 2) 6 klasowej w Izdebniku;
- 3) 4 klasowej w Mucharzu;
- 4) 3-klasowej mieszanej w Kleczy Dolnej.
- 5) 2 klasowej w Skawcach.

We wszystkich miejscowościach z wyjątkiem Andrychowa są mieszkania służbowe.

Na posadę ad 1 i 2 wymagany jest egzamin W. K. N. lub wydziałowy.

Podania należy wnosić drogą służbową do Rady Szkolnej Powiatowej w Wadowicach.

Rada Szkolna Powiatowa w Zawierciu ogłasza konkurs celem stałego obsadzenia stanowisk kierowniczych w następujących szkołach powiatu zawierciańskiego:

1)	7-kl.	publicznej	szkole	powszechnej	Nr. 2	w Zawierciu;
2)	"	"	"	"	Nr. 6	w Zawierciu;
3)	"	"	"	"		w Kozięglowach;
4)	"	"	"	"		w Porębie;
5)	6-kl.	"	"	"		w Niegowie;
6)	"	"	"	"		w Nowej Wsi, gmina Żarki;
7)	"	"	"	"		w Lgocie;
8)	3-kl.	"	"	"		w Nowej Wsi, gmina Mierzęcice;
9)	2-kl.	"	"	"		w Brudzowicach;
10)	"	"	"	"		w Choroni;
11)	"	"	"	"		w Górze Włodowskiej;
12)	"	"	"	"		w Hucie Starej;
13)	"	"	"	"		w Przeczycach;
14)	"	"	"	"		w Winownie.

Szkoła Nr. 2 i 6 w Zawierciu nie posiada mieszkania służbowego.

Udokumentowane podania należy składać w drodze służbowej na ręce Inspektora szkolnego w Zawierciu.

18.

KOMUNIKATY.

Zawiadomienie. W Poznaniu zatrzymano fałszyfikat biletu bankowego 20-złotowego — Typ V.

Fałszyfikat sporządzono na papierze gładkim o odmiennym składzie i wyglądzie jak papier biletów autentycznych. Celem upodobnienia zewnętrznego wyglądu papieru, zastąpiono ryps siateczką, wykonaną drukiem w kolorze złotym.

Znak wodny z podobizną króla Kazimierza Wielkiego i skrótem „20 zł” naśladowano zapomocą druku złotą farbą. Znak wodny na fałszyfikacie, widziany pod światło, wykazuje tylko miejsca ciemniejsze od papieru, podczas gdy na bilecie autentycznym występują wyraźnie miejsca ciemniejsze i jaśniejsze od papieru.

Kolor farby brązowej na fałszyfikacie jest ciemniejszy, występuje silniej, a niebieski słabiej, niż na bilecie autentycznym.

Rysunki figur symbolicznych wskutek wadliwego cieniowania są zamazane, a poszczególne fragmenty rysunków nie wykazują wyrazistości i uplastycznienia.

Tło wykonane linjami grubemi, co widać wyraźnie w tarczy strony przedniej. Druk tekstów i klauzuli niewyraźny.

Podpisy przerywane, miejscami rozlane i zniekształcone.

Numeracja dosyć udatnie naśladowana.

Graficzne odtworzenie rysunków przedniej strony jest niezbyt udatne, wobec jednak dobrze naśladowanej odwrotnej strony, falsyfikat jest dosyć trudny do rozpoznania.

Bank Polski.

Ministerstwo stwierdziło, że filmy p. t. „Polacy w Ameryce“ i „Floyda — kraj wiecznego lata“, wykonane przez p. Jerzego Jelińskiego, zasługują na specjalne zalecenie dla młodzieży, dla swych wybitnych wartości kształcących. Autor filmów zamierza zrobić objazd wszystkich miast, celem wyświetlenia filmów wraz z krótką prelekcją i ustnymi objaśnieniami.

II Polski Zjazd Neofilologiczny w Krakowie odbędzie się w dniach 20—22 marca 1932 r. z następującym programem:

Niedziela Palmowa (20. III.). Godz. 10—12 rano: otwarcie Zjazdu i pierwsze zebranie plenarne z wykładem Prof. St. Wędkiewicza. Godz. 3—5 popołudniu — zebranie sekcji literacko-lingwistycznej (2 wykłady). Godz. 5—7 popołudniu — zebranie sekcji dydaktycznej (2 wykłady). Godz. 8—10 wieczorem: przedstawienie w Teatrze „Bagatela“ w jęz. francuskim i niemieckim, siłami młodzieży szkół średnich.

Poniedziałek (21. III.) Godz. 8—10 lekcje pokazowe w krak. szkołach średnich. Godz. 10—12 zebranie plenarne, wykłady Prof. Z. Lempickiego i nacz. B. Kielskiego. Godz. 3—5 Sekcja literacko-lingwistyczna (2 wykłady). Godz. 5—7 sekcja dydaktyczna (2 wykłady). Godz. 8 wieczorem herbatka towarzyska.

Wtorek (22. III.). Godz. 8—10 lekcje pokazowe. Godz. 10—12 Zebranie plenarne: wykłady prezesa Krak. Okręgu P. Tow. Neof. R. Dybowskiego i Dr J. Piątka. Godz. 3—5: sekcja literacko-lingwistyczna (2 wykłady). Godz. 5—7: sekcja dydaktyczna (2 wykłady). Godz. 7 wieczorem: zamknięcie Zjazdu.

Zgłoszone odczyty i referaty:

Na zebrania plenarne: Prof. St. Wędkiewicz, Znaczenie kulturalne neofilologii; Prof. Z. Lempicki, Goethe w setną rocznicę śmierci; Nacz. B. Kielski, Naukowe podstawy dydaktyki j. nowożytnych; Prof. R. Dyboski, Walter Scott w setną rocznicę śmierci; Dr. J. Piątek, Przyszłość nauki j. nowożytnych w Polsce.

Sekcja literacko-lingwistyczna: Prof. T. Benni, Wykład z zakresu fonetyki; Prof. W. Folkierski, wykład z zakresu historii literatury francuskiej (po francusku); Prof. S. Glixelli, Kwestja podziału języków romańskich; Dr. St. Helsztyński, Rozwój poezji amerykańskiej XX wieku; Prof. A. Tretiak, Jerzy Meredith.

Sekcja dydaktyczna: Dr. St. Ciesielska-Borkowska, Psychologia postaci, teoria Decrolyego a nauczanie języków nowożytnych; Prof. Z. Czerny, Eksplicacja tekstów jako metoda nauczania języków obcych w wyższym gimnazjum; Dr. M. Friedländer, Uwspółczesnienie lektury obcojęzycznej w szkole średniej; Dyr. J. Ippoldt, Muzyka w nauczaniu j. obcych (po nie-

miecku); Dr. J. Jakóbiec, Humanistyczne nastawienie w nauczaniu kulturoznawczem; Instr. Min. H. Nieniewska i W. Dewitzowa, Stan neofilologii w Polsce; Wizyt. Dr. Zagajewski, Kształcenie nauczycieli szkół powszechnych.

Pragnący wziąć udział w Kongresie, zechcą zgłosić swe uczestnictwo (imie, nazwisko, adres i 8 zł 30 gr na kartę uczestnictwa) do 1 marca 1932 r. pod adresem Sekretariatu Zjazdu (Dr. Ciesielska-Borkowska, Kraków Reformacka 3 I. p.), podając również, czy chcą korzystać z kwater przygotowanych przez komitet krakowski.

Zarząd Komitetu Wojew. L. O. P. P. w Brześciu n/B., ul. 3-go Maja Nr. 38, mając na względzie wyszkolenie instruktorów O. P. L. i obsad central. i post. obserw.-meld., wydał we własnym zakresie pod kierunkiem jednak władz wojskowych skrypt „Obrona Przeciwlotnicza”.

Skrypt powyższy nadaje się jako podręcznik do szkolenia instruktorów, obsad poster. obserw.-meld., pozatem dla szkół do wykładów zaleconych przez Ministerstwo W. R. i O. P. i kursów informacyjnych, dla policji i t. p. Cena egz. 3 zł, które należy wpłacać czekiem P. K. O. na konto Nr. 64046. Zamówienia należy kierować bezpośrednio do powyższego Zarządu.

Książnica-Atlas we Lwowie przy ul. Czarnieckiego l. 12: pismem z dnia 7. I. 1932 r. zawiadomiła Kuratorjum, że wydała komplet (18 sztuk) tablic ściennych do elementarza M. Falskiego w wykonaniu artysty-malarza W. Skoczylasa.

Tablice te służyć mogą jako pomoce szkolne przy nauce czytania w szkołach powszechnych, a zarazem także jako ozdoba sal szkolnych.

Cena kompletu tablic niepodklejonych zł 40.—, podklejonych na tekturze zł 76.—. Pojedyncza tablica niepodklejona zł. 2.40, podklejona zł 4.40.

Nakładem Książnicy-Atlasu we Lwowie ukazał się komplet tomików biblioteczki „Dookoła Ziemi”, a to: Pawłowski: Francja, zł 2.40, Błażka: Przez kraj, zł 5.40, Nittmana: Pod ręką Fatmy, zł 3.60, Barszczewskiego: Paragwaj, zł 4.—. Tomiki te mogą być pomocne przy nauce geografji w szkołach średnich. Zbór ten ma za cel ułatwić nauczycielowi nauczanie geografji przez unaocznienie jej podstaw na zjawiskach i faktach życia rzeczywistego, dla uczniów zaś ma stworzyć nietylko urozmaicenie nauki geografji, lecz dać jej równocześnie zdrową i pożyteczną lekturę.

Nadto nakładem tejże firmy wyszła książka B. R. Buckingham: Praca badawcza na terenie szkoły, w oprac. St. Baley, Jestto nowość w zakresie stosowania nowych metod badawczych na terenie szkoły. Zaleca się dla bibliotek nauczycielskich wszystkich szkół Okręgu oraz dla pp. Nauczycieli, przede wszystkim dla wychowawców i wykładowców pedagogiki w seminariach nauczycielskich.

Cena egzemplarza zł 10.—.

Kalendarz Iskier na rok 1932. Mała encyklopedia i notatnik. Rocznik VIII. Opracował Władysław Kopcewski. Nakładem Iskier. Warszawa 1932. Stron 256. Cena egzemplarza w miękkiej płóciennnej oprawie — 4 zł.

Zawiera on wiadomości ze wszystkich dziedzin wiedzy i życia, od historii, literatury, geografii do matematyki, chemii i astronomii włącznie, zwięzłe poradniki praktyczne od wskazówek: jak czytać, jak chodzić po ulicach, co brać z sobą na wycieczki aż do ćwiczeń gimnastycznych.

Kalendarz Iskier jest kieszonkową encyklopedją, połączoną z notatnikiem na każdy dzień.

Staranne opracowanie, wygodny format kieszonkowy (10 x 14), oraz przejrzysty i estetyczny układ materiału przy niewysokiej cenie podnoszą wartość praktyczną Kalendarza.

19.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Zadanie nauczyciela w walce z alkoholizmem.

(Dokończenie).

W młodzieży nasza przyszłość! Cóż się jednak stanie, jeśli tym dzieciom, stojącym nad przepaścią, a nie ostrzeżonym o tem, zabraknie sił fizycznych, duchowych, moralnych i materialnych? Statystyki, przedstawiające grozę alkoholizmu wśród młodzieży szkolnej, powinny nas przerazić i wyrwać z obojętności, przekonać, że bardzo źle się dzieje i że mało robimy, aby złemu zapobiec.

Podręczniki szkolne nie zajmują się tą sprawą prawie zupełnie, a nieraz dają opisy pijackich uczt i zwyczajów, nauczyciele i lekarze szkolni — przeważnie życzliwie dla ruchu antialkoholowego usposobieni — rzadko dają młodzieży w tym kierunku objaśnienia.

A tymczasem zupełna wstrzeźliwość młodzieży jest niezbędna. Żadnych w tym wypadku nie może być ustępstw, żadnych kompromisów. Zresztą nawet z praktycznego punktu widzenia abstynencja jest łatwiejszą do osiągnięcia, niż umiarkowanie. Pojęcie abstynencji jest zupełnie jasne, natomiast umiarkowanie ma bardzo rozwiewne granice, zależy to od indywidualności pijącego, nie ma więc wartości w wychowaniu, gdzie wszystko powinno być ściśle określone. Aby osiągnąć abstynencję wychowanków, muszą się wziąć dom i szkoła za ręce — szczególnież szkoła, jako przybytek oświaty, może i powinna tu wielkie zasługi położyć.

W rozporządzeniach Ministerstwa W. R. i O. P. i Kuratorów Okręgów Szkolnych widzimy coraz większą dążność władz szkolnych

do uświadamiania młodzieży o zgubnych skutkach alkoholizmu i kierowania nauczycieli na kursy alkoholologii.

Idąc po tej linii, należałoby przede wszystkim, jak to uczyniono zagranicą, dołączyć do programu tak męskich jak i żeńskich szkół powszechnych, średnich, zawodowych i seminarjów nauczycielskich pouczanie o szkodliwości alkoholu, a bezwarunkowo powinno się ten punkt uwzględnić przy nauce higieny i o Polsce współczesnej. Dla żeńskiej młodzieży szkolnej jest to z tego jeszcze względu ważne, ponieważ z niej mają być w przyszłości żony i matki. Pouczone o zgubnym wpływie alkoholizmu, będą miały odwagę żyć dla dobra swych dzieci w abstynencji, a także będą umiały odpowiednio postępować, jeśli je los złączy z alkoholikiem.

Należałoby także pouczać uczącą się młodzież dorywczo na godzinach religji, języka polskiego, języków obcych, nauk przyrodniczych, historii, geografji, wychowania fizycznego i pogadankach wychowawczych. Sposobności znalazłoby się wiele, oświecenie tego przedmiotu mogłoby być nawet bardzo wielostronne, prawie wyczerpujące. W bibliotekach szkolnych powinna się znaleźć lektura przeciwalkoholowa dla nauczycieli i uczniów, na kurytarzach i w sali gimnastycznej powinny wisieć obrazy antialkoholowe.¹⁾

Nauczyciele, lekarze szkolni i księża muszą odbyć kursy alkoholologii i zapoznać się gruntownie z literaturą przeciwalkoholową, aby mogli skutecznie oddziaływać na młodzież i rodziców.

Nauczyciel abstynent ma ułatwione zadanie, bo na młodzież silniej działa przykład niż słowa wychowawcy. W jego rękach powinna przede wszystkim spoczywać praca nad zwalczaniem alkoholizmu w środowisku dziecka, on zakłada szkolne kółka abstynenckie, wprowadza „Złotą księgę abstynencką“ i t. d.

Choć szkoła jest potężnym czynnikiem wychowawczym, to jednak prócz niej działają na dziecko także inne czynniki, a przede wszystkim dom, rodzina, wśród której wyrasta, i gdzie nabiera różnych przyzwyczajzeń. Zupełnie słusznie można więc twierdzić, że wtedy dopiero walka szkoły z alkoholizmem będzie zwycięska, jeśli poprą ją rodzice, a poprą ją wtedy, gdy zrozumieją jej znaczenie i potrzebę. Więc znowu na szkole ciąży zadanie, aby im dać w tym kierunku objaśnienie.

U nas da się takie postępowanie doskonale zastosować: należy wygłaszać dla rodziców popularne pogadanki w szkole z zastosowaniem wszelkiej możliwej ilustracji i dyskusji, wolnej od jakiegokolwiek tonu mentorskiego. Jako prelegenci mogą tu występować nie-

¹⁾ Sposobu tego użył świetnie dyr. Br. Duchowicz.

tylko nauczyciele, ale także działacze społeczni, a nawet rodzice, jeśli mają odpowiednie przygotowanie.

Trzeba jednak bardzo zręcznie ująć tę sprawę, aby nie urazić nawet nałogowych alkoholików, ale ich raczej pozyskać. Alkoholizm nałogowy należy określić jako zasługującą na litość chorobę, a nie jako występki.

Usilna praca oświatowa i gospody bezalkoholowe przyczyniłyby się niewątpliwie do wykorzenienia alkoholu po wsiach i miasteczkach.

Wreszcie ustrzeże wychowawca i nauczyciel młodzież od przyjaźni z kieliszkiem, ukazując jej wyższe cele, pożyteczniejsze i przyjemniejsze zużycie czasu i młodych sił.

Zabawy na świeżem powietrzu, przechadzki i sporty odciągają młodzież od alkoholizmu, dając jej w zamian swobodę ruchów, poczucie siły i zdrowia. Gminy i samorządy szkolne, abstynenckie drużyny harcerskie i P. W., kółka L. O. P. P., P. Cz. Krzyża, krajoznawcze, Ligi Morskiej i K., spółdzielnie, chóry, kółka amatorskie i muzyczne nauczą młodzież ukochania czynu zbiorowego, uspołecznia i podniosą ją etycznie, wskażą szczytną służbę bliźnim, ojczyźnie i Państwu Polskiemu.

Piotr Dobrowolski.

Nowe wychowanie.

„The New Era in Home and School“ (Nowa era w domu i szkole). London. October-November 1931.

„Pour l'Ere Nouvelle“. (Ku Nowej Erze). Revue inter. Paris. Mai, Octobre 1931.

„Das Werdende Zeitalter“. (Czasy, które nadchodzą). Monatsschrift für Erneuerung der Erziehung. Juni-Juli-August-Sept.-Octob. 1931. Berlin.

Międzynarodowa Liga Nowego Wychowania z siedzibą w Londynie dąży do udoskonalenia całokształtu wychowania, a w ten sposób do odrodzenia społeczeństwa. Jako naczelne zasady swego programu wysuwa: samodzielność, twórczość, zainteresowanie i współpracę. Powyższe miesięczniki należą do najważniejszych organów Ligi, która posiada swoje sekcje w 30 krajach i rozwija olbrzymią działalność propagandową i wydawniczą w całym świecie. Najwybitniejsi pedagogowie są redaktorami jej przeglądów. Wstępny artykuł numeru październikowego 1931 r. miesięcznika „The New Era“ rozpatruje zagadnienie, czy i w jaki sposób przez wychowanie można przeobrazić i udoskonalić ustrój społeczeństwa. Numer ten podaje szczegółowe wiadomości o mającym się odbyć od 24 lipca do 12 sier-

pnia 1932 roku 6-tym wielkim kongresie wychowania w Nicei. Kongres rozpatrywać będzie zagadnienie, czy wychowanie i szkoła mogą przyspieszyć odrodzenie społeczeństwa. Obradować będzie 5 sekcji: sekcja ogólnowo-wychowawcza i kulturalna, sekcja zajmująca się stosunkiem rodziny do szkoły, doksztalcaniem dorosłych, kształceniem nauczycieli i wychowawców, współpraca. Przewodniczącym Kongresu będzie prof. Langevin z Collège de France, wybitny przedstawiciel świata intelektualnego we Francji. Obecnie jedną z najważniejszych kwestyj — to kwestja wychowania. Kongres musi odpowiedzieć na pytanie: jakim społeczeństwem jesteśmy, jakie musimy stworzyć i jakie zamierzamy stworzyć. Artykuł W. Washborne: „Dokąd dąży wychowanie“ omawia systemy wychowawcze w różnych krajach. Nowe wychowanie dąży do harmonijnego rozwiązania konfliktów w duszy dziecka, konfliktów pomiędzy pragnieniami osobistymi a obowiązkami społecznymi. Ciekawy z dziedziny psychologii artykuł Dr. A. Aubra porusza zagadnienie: „Jak staliśmy się tem, czem jesteśmy“. Artykuł Marji T. Water: „Rodzice! rozumieście wasze dziecko“ opowiada, co uczyniono w tej kwestji w Stanach Zjednoczonych, gdzie różne organizacje rodziców i nauczycieli współpracują razem nad moralnym rozwojem dziecka. Artykuły numeru listopadowego miesięcznika „The New Era“, którego redaktorką jest słynna pedagogiczka Beatrice Ensor, poruszają następujące kwestje: „Gandhi w szkole londyńskiej, rola nauczyciela w społeczeństwie, wiedza a moralność, trudności psychologiczne nauczyciela, wzorowa szkoła powszechna dla dziewcząt w Londynie, dzieci w wieku przedszkolnym, nowe metody nauki czytania“. Kronika podaje sprawozdanie z działalności Instytutu Psychol. Dziecka w Londynie oraz z działalności Instytutu literatury dziecięcej w Moskwie. Jeden z artykułów podnosi godność i znaczenie zadań nauczyciela w społeczeństwie, wyznaczając mu rolę ważniejszą od roli kapłana i męża stanu. Rola ta wymaga od niego czegoś więcej niż zwykłej wiedzy. Odwiedzając szkołę angielską, Gandhi podkreślił wyższość zdobycia wartości duchowych niż wiedzy przez dzieci w szkole. W szkołach w Indjach, które zostają pod jego kierownictwem, — opowiadał Gandhi — nieznane są zupełnie kary. Gdy dziecko jest złe lub niekarne, każe mu on zająć się kilka godzin przedzeniem na kołowrotku, wierząc, że spokojny i rytmiczny ruch oddziała uzdrawiająco na jego duszę. Gdy dziecko jest jeszcze w wyższym stopniu niekarne, odbywa on sam dłuższy post, uważając, że tę nierównowagę psychiczną dziecka wywołała jakaś dysharmonja w nim samym. Richard Gregory w ar-

tykule: „Wiedza wyprzedza moralność” porusza konieczność połączenia wiedzy z wysiłkami indywidualnymi dla osiągnięcia doskonalszego życia. Evelyn Sharp przedstawia zajmującą londyńską wzorową szkołę powszechną dla dziewcząt, opierającą się na trzech zasadach: uprzejmość, życzliwość i dobra wymowa. Czarne i złote listy, zawieszane przez cały rok w tej szkole, mają na celu budzić szlachetne współzawodnictwo. Numer ten uzupełnia sprawozdanie z ankiety, badającej reakcję dzieci różnego wieku w szkołach powszechnych na świat zewnętrzny, a przeprowadzonej przez Psychologiczny Instytut Dziecka w Hamburgu. Uzupełnia go również kronika międzynarodowych wiadomości z dziedziny wychowania oraz przegląd nowych książek. Ilustracja pięknej czytelnicy szkolnej dla dzieci w Stanach Zjednoczonych ozdabia numer.

Miesięcznik „Pour l'Ere Nouvelle” pod redakcją A. Ferrière'a z października 1931 roku poświęcony jest przeważnie zagadnieniom odpowiedniego rozwoju instynktu macierzyńskiego i ojcowskiego, oraz współpracy rodziców ze szkołą. Zagadnienia te omawia obszernie artykuł E. Serment: „Wychowanie rodziców — współpraca rodziny ze szkołą”, oraz artykuł Morg. Evard: „Instynkt macierzyński i uczucie ojcostwa a pedagogja i psychologja”. W 1915 roku w czasie wojny światowej powstała w Szwajcarii z inicjatywy znakomitej wychowawczyni Emmy Pieczyńskiej Komisja Wychowania Narodowego, która przez szereg ankiet zaczęła badać stosunki pomiędzy rodziną a szkołą. Autorki artykułów, zamieszczonych w miesięczniku „Pour l'Ere Nouvelle” rozpatrują sposoby kształcenia instynktu macierzyńskiego u przyszłych matek, w tym celu należy młode dziewczęta zaznajamiać z pracą w żłóbkach, sierocińcach i szpitalach i przygotowywać je do tak zwanego „macierzyństwa społecznego” o ile nie zostaną matkami. Tylko bowiem w macierzyństwie i ojcostwie istota ludzka może rozwinać swą wartość umysłową, uczuciową i społeczną. W ubiegłym roku założono w Liège międzynarodowy instytut wychowania rodzinnego, gdzie rozpatrywane są wszystkie kwestje z dziedziny psycho-pedagogji rodzinnej. Czyż nie należałoby pisać M. Evard — stworzyć przy wyższych szkołach kursów ekonomji rodzinnej i psycho-pedagogji dla rodziców i wychowawców, by umieli oni sprostać swoim niezmiernie ważnym i trudnym obowiązkom? Wykształciwszy go odpowiednio należy skierować instynkt macierzyński u kobiet w służbę ludzkości, stłumiony bowiem wywołuje zaburzenia nerwowe i psychiczne. Również instynkt ojcowski, leżący u podstaw działalności wielkich pedagogów, należy kształcić i rozwijać tak, jak rozwija się uczucia patriotyczne i humani-

tarne. Numer „Pour l'Ere Nouvelle“ uzupełnia obszerna kronika turecka, podająca wiadomości o ważnych przemianach w tym kraju w dziedzinie oświaty i wychowania narodowego. Powstały tam mianowicie w 1929 roku nowe szkoły i kursy narodowe „Millet Mektepleri“ uczące wszystkich obywateli i obywatelki tureckie nowego alfabetu o literach łacińskich. Kursy te zyskały olbrzymie powodzenie i wywołały wielki wpływ na cały naród turecki. W marcu 1931 roku ukazało się tam nowe prawo, nakazujące kształcić dzieci tylko w narodowych szkołach tureckich. Sprawozdania z czasopism obcych wykazują, jak pracują różne kraje w dziedzinie pedagogii, obszerniej omawiane są biblioteki szkolne w Stanach Zjednoczonych oraz wydawnictwo monografij narodowych, podjęte przez Ligę nowego wychowania w ostatnim roku. Każdy numer tego miesięcznika zawiera bogaty dział bibliograficzny. Niektóre numery „Pour l'Ere Nouvelle“ poświęcone są wychowaniu jednego jakiegoś kraju, jak na przykład numer z maja 1931 roku zapewniają artykuły o szkołach, reformach i programach szkolnych w Brazylii, omawiając szczegółowo rozwój nowego wychowania w tym kraju, przeważnie w zakresie szkół powszechnych. Kronika czecho-słowacka obok innych wiadomości zawiera sprawozdanie z działalności wyższej szkoły studjów pedagogicznych w Pradze, która jest obecnie doniosłym centrum pedagogicznym.

„Das Werdende Zeitalter“. Wrzesień—październik 1931 roku poświęcony jest całkowicie wychowaniu artystycznemu w szkołach powszechnych. W szeregu artykułów: Rysunek w szkołach powszechnych, Autonomia pedagogiczna, Wychowanie zawodowe artystycznego wychowawcy i t. p. omawiany jest obszernie stosunek dziecka do sztuki. Chociaż bowiem zdawano sobie dotąd sprawę, że dziecko skłania się ku sztuce i wszystkiemu temu, co łączy się z wyobraźnią, nie liczone się z tem jednak dostatecznie, tak jak ta sprawa na to zasługuje w szkołach powszechnych. W Hamburgu powstał niedawno nowy kierunek pedagogiczny, wprowadzający sztukę do szkoły. Ruch ten wychodzi z założenia, że nasze życie duchowe było dotąd zbyt jednostronne i że zbyt wielką wagę przywiązywano do intelektu, zaniedbując kulturę sztuki. Zwolennicy wychowania artystycznego uważają, że niema dzieci zupełnie nieudolnych i że każde dziecko, o ile tylko jest zdrowe psychicznie, posiada siłę duchową, siłę twórczą, zdolną wytwarzać różne wartości artystyczne. Nauczyciel musi więc umieć wydobywać i kształcić te ukryte nieraz w dziecku zdolności. Należy zostawić dziecku swobodę wypowiedzania się w samodzielnych rysunkach. Dziecko w swoim rozwoju

artystycznym powtarza etapy rozwoju ludzkości. Początkowe rysunki dziecka przypominają sztukę pierwotną ludzkości — powiada Gustaw Britsch w swojej słynnej książce: *Teorja sztuki od czasów najdawniejszych do 20 wieku*. — Zeszyty tego miesięcznika z ostatnich miesięcy zawierają ciekawe sprawozdanie z ankiety przeprowadzonej w szkołach męskich i żeńskich, która wykazuje, że dzieci i młodzież zajmuje o wiele bardziej pozytywne stanowisko do dzieł sztuki, niż dotąd przypuszczano i że utwory wielkich artystów sprawiają na nich wielkie wrażenie. Artykuł o kształceniu kier. artyst. młodzieży rozpatruje trzy zasadnicze pytania: Kto jest wychowawcą artystycznym? Jakie ma posiadać zdolności? Na czym winna opierać się jego praca? i podaje następujące odpowiedzi: Kierownikiem artystycznym jest każdy, kto zapoznaje młodzież z wartościami sztuki, w jakiegokolwiek dziedzinie szkolnictwa pracuje. Najważniejsza jego właściwość to umiejętność zrozumienia sił artystycznych dziecka i umiejętność nadania im odpowiedniego kierunku. Gdy jest on prawdziwym pedagogiem, potrafi on ustalić odpowiednio stosunek dziecka do sztuki i rozwinać w nim utajone siły artystyczne. To wychowanie artystyczne i estetyczne w szkołach powszechnych ma dążyć do stworzenia podstaw nowej kultury ludowej. Numer tego przeglądu z października podaje wiadomości i sprawozdania o stanie nauki rysunku w szkołach powszechnych w różnych prowincjach niemieckich. Dołączony jest do zeszytu szereg ilustracyj przedstawiających rysunki uczniów i uczenic. Numery „*Werdende Zeitalter*“ uzupełnia bogata kronika z dziedziny pedagogji, podająca wiadomości o wystawach, tygodniach i nowych zakładach wychowawczych w Niemczech i zagranicą. Bardzo ciekawy psychologiczny artykuł znajduje się w czerwcowym numerze, a mianowicie „*Pestalozzi — znawca ludzi*“ przez Artura Bochenana. Numer lipcowy i sierpniowy poświęcony jest wykształceniu nauczycieli i pracy w szkołach wiejskich. Artykuły omawiają wykształcenie zawodowe nauczycieli w Anglii i Rosji. Artykuł Karola Wilkera: „*Z nami nowa przyszłość*“ wypowiada ideologje Ligi nowego wychowania, dążącej do przeobrażenia i udoskonalenia społeczeństwa przez odpowiednie metody wychowawcze. Cały ten ruch dąży do stworzenia nowego typu twórczego, samodzielnego człowieka i obywatela, pomijając i usuwając na plan dalszy nabywanie faktycznej wiedzy. Za jedno z najważniejszych duchowych zadań współczesnej epoki uważa Międzynarodowa Liga nowego wychowania rozbudzanie sił twórczych w dzieciach i przygotowanie ich do owocnej współpracy z całym społeczeństwem.

Wanda Krzyżanowska.

20.

OGŁOSZENIA.

Czasopisma nadesłane.

- Biuletyn Wydawniczy Księgarni św. Wojciecha w Poznaniu. Miesięcznik. Nr. Nr. 7 — 9. 1931. Poznań.
- Brzask. Dwumiesięcznik. Nr. Nr. 18 — 20. 1931. Marjówka.
- Czasopismo Przyrodnicze. Nr. Nr. 5 — 8. Łódź — Warszawa — Poznań — Białystok.
- Dla Szkoły i Nauczyciela. Dwumiesięcznik. Nr. 1. 1931. Warszawa.
- Głos Szkoły Zawodowej. Miesięcznik. Nr. 10. 1931. Nr. 1. 1932. Warszawa.
- Głos Warszawski. Miesięcznik. Nr. 4. 1931. Warszawa.
- Iskry. Tygodnik. Nr. 51. 1931. Nr. Nr. 1 — 6. 1932. Warszawa.
- Język Polski. Dwumiesięcznik. Nr. 6. 1931. Kraków.
- Kronika Diecezji Przemyskiej. O. Ł. Nr. Nr. 7 — 9. 1931. Przemyśl.
- Kupiec Polski. Dwutygodnik. Nr. 24. 1931. Nr. 1 i 2. 1932. Kraków.
- Kuźnica Młodych. Miesięcznik. Nr. 1 i 2. 1932. Warszawa.
- Młody Polak. Miesięcznik. Nr. 12. 1931. Tarnów.
- Młodzież Polska. Miesięcznik. Nr. Nr. 7 — 12. 1931. Kraków.
- Moje Piśmko. Tygodnik. Nr. 3 i 4. 1932. Warszawa.
- Nasza Jutrenka. Miesięcznik. Nr. 11. 1931. Lwów.
- Neofilolog. Dwumiesięcznik. Nr. Nr. 3 — 5. 1931. Warszawa.
- Nowe Drogi. Miesięcznik. Nr. 5 i 6. 1931. Warszawa.
- Nowiny Krajoznawcze. Tygodnik. Nr. 4. 1931. Kraków.
- Ogniwa. Miesięcznik. Nr. 9. 1931. Częstochowa.
- Ogródnictwo. Miesięcznik. Nr. Nr. 5 — 12. 1931. Kraków.
- Pedagogjum. Miesięcznik. Nr. 8. 1931. Kraków.
- Plomyk. Tygodnik. Nr. Nr. 18 — 21. 1931. Warszawa.
- Polska Oświata Pozaszkolna. Dwumiesięcznik. Nr. Nr. 4 — 6. 1931. Warszawa.
- Praca ręczna w szkole. Kwartalnik. Nr. 1. 1931. Warszawa.
- Przegląd Literacki. Miesięcznik. Nr. Nr. 9 — 12. 1931. Warszawa.
- Przegląd Wydawnictw. S. A. Książnica-Atlas. Kwartalnik. Nr. Nr. 2 — 4. Lwów.
- Przewodnik Młodzieży Żeńskiej. Miesięcznik. Nr. Nr. 6 — 10. 1931. Kraków.
- Przyjaciół Szkoły. Dwutygodnik. Nr. Nr. 11 — 20. 1931. Poznań.
- Ruch Pedagogiczny. Miesięcznik. Nr. Nr. 5 — 10. 1931. Kraków.
- Skaut. Miesięcznik. Nr. Nr. 7 — 10. 1931. Nr. 1. 1932. Poznań.
- Świat Szkolny. Miesięcznik. Nr. 1 — 2. 1931. Częstochowa.
- Teatr Ludowy. Miesięcznik. Nr. Nr. 7 — 11. 1931. Warszawa.
- Unja. Miesięcznik. Nr. 2 — 3. 1931. Kraków.
- Wiatr od Tatr. Dwumiesięcznik. Nr. 2 — 3. 1931. Nowy Targ.
- Wyścig Pracy. Miesięcznik. Nr. 1. 1931. Warszawa.
- Zagroda Wzorowa. Tygodnik. Nr. Nr. 22 — 25. 1931. Nr. Nr. 1 — 4. 1932. Kraków — Lwów.
- Zielona Gromada. Dwutygodnik. Nr. 13 i 14. 1931. Warszawa.
- Ziemia Sandomierska. Dwutygodnik. Nr. Nr. 11 — 25. 1931. Sandomierz.
- Związkowiec. Kwartalnik. Nr. 2 — 4. 1931. Kraków.

Ministerstwo W. R. i O. P.

Nr. II-13204/31 z dn. 2. 1. 1932

zatwierdziło do użytku w pracowniach robót ręcznych
w szkołach ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich

„Patent specjalną prasę“

zawierającą wszystkie prasy introligatorskie z heblem i nożem,
cena 35 zł. (bez porta i opakowania).

Do nabycia tylko u: KROGULSKI, Rychwałd k. Żywca, Woj. krakowski.

Dostawa Laboratoryjna

„CHEMILABOR“

Kraków, Rynek Gł. 39. — Tel. 108-76.

Dostarcza ze składu:

urządzenia laboratoryjne dla pracowni przyrodniczych, chemicznych, fizykalnych, biologicznych, aparaty i przyrządy demonstracyjne i ćwiczeniowe do fizyki według rozp. Min. W. R. i O. P. z własnej wytwórni, jak również wytwórni krajowych i zagranicznych po oryginalnych cenach fabrycznych.

Mikroskopy, Odczynniki chemiczne i chemikalja.

Na żądanie prospekty, kosztorysy i cenniki bezpłatnie.

Polska Spółka Akc. „PHARMA“ Magister Bolesław Jawornicki

w Krakowie, ul. Długa 46/48. Tel. 124-64, 135-60. Adres telegr. „PHARMA“
poleca

Dyrekcjom szkół średnich i powszechnych, seminarjów nauczycielskich etc.

Swój skład chemikalji do chemji eksperymentalnej, również odczynniki i barwiki mikroskopowe.

Ceny b. umiarkowane, wysyłka za zaliczeniem — odwrotna. Dostarcza chemikalja i odczynniki do wszystkich Zakładów Uniwersytetu Jagiellońskiego i Akademji Górniczej w Krakowie.

Lekarska karta szkolna 50/50 (oprawna w książkę) jest do nabycia po cenie
zł 1'20 za sztukę.

Do nabycia w drukarni J. Gablankowskiego, Kraków, Sławkowska 6.

POLSKA FABRYKA OŁÓWKÓW L. i C. HARDTMUTH-LECHISTAN

S. A.

W KRAKOWIE,

KTÓRA, PO NAOCZNEM STWIERDZENIU PRZEZ
MIARODAJNE URZĘDOWE CZYNNIKI, ZOSTAŁA
PRZYJĘTA PRZEZ LIGĘ SAMOWYSTARCZALNOŚCI
GOSP. W WARSZAWIE W POCZET CZŁONKÓW
ZAŁOŻYCIELI I POPIERANIA WYTWÓRCZOŚCI
KRAJOWEJ I OTRZYMAŁA DYPLOM Nr. 181

PRODUKUJE:

OŁÓWKI

GRAFITOWE, KOPJOWE I KOLOROWE
DLA SZKÓŁ, URZĘDÓW I RYSOWNIKÓW
NIEDOŚCIGNIONEJ JAKOŚCI.

POLSKI KONSUMENT

używa tylko doskonałych wyrobów

POLSKIEJ FABRYKI OŁÓWKÓW

L. i C. HARDTMUTH-

LECHISTAN S. A.

W KRAKOWIE.